

НАЦИОНАЛНА СПОРТНА АКАДЕМИЯ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“
Факултет „Педагогика“
Катедра „Баскетбол, волейбол, хандбал“

С Т А Н О В И Щ Е

От: проф. д-р Спас Богданов Ставрев

Професионално направление: 7.6 Спорт,

Научна специалност: Спорт (Баскетбол и баскетбол 3х3)

Университет за национално и световно стопанство

Относно: Дисертационният труд на тема *“Особености на подбора и спортната ориентация в баскетбола”*, с автор Галимир Митков Томов-докторант в редовна форма на обучение към катедра „Баскетбол, волейбол, хандбал“ в НСА „В. Левски“, по професионално направление 7.6 Спорт, докторска програма “Теория и методология на спортната наука“ с научен ръководител проф. Цанко Цанков, доктор.

Основание за представяне на становището: Участвам в състава на научно жури по защита на дисертационния труд съгласно **Заповед №ЗП-370/25.04.2025 г.** на ректора на НСА „Васил Левски“, проф. Красимир Петков, дн.

Докторантът Галимир Томов завършва бакалавър редовно обучение в НСА „В. Левски“ с първа специалност „Физическо възпитание“ и втора специалност „Спорт-баскетбол“ през 2011 г. През 2014 г. завършва магистратура във Военна академия „Георги С. Раковски“ - Логистика на сигурността и отбраната. От м. февруари, 2017 г. е зачислен докторант в редовна форма на обучение към катедра „Баскетбол, волейбол, хандбал“. Работи като хоноруван преподавател по баскетбол от 2017 до 2022 г. в бакалавърска и магистърска степен на обучение. През годините придобива и редица други квалификации и компетенции-управление на човешки ресурси, придобива лиценз за спасител и инструктор на спасители и някои други, извън спорта. Спортната му кариера преминава в клубовете „Левски“, БУБА и Лукойл. Играе в НБЛ и „А“ група за ЦСКА и НСА „В. Левски“. Участва в редица университетски шампионати по баскетбол и баскетбол 3х3, като има завоювани шампионски титли.

Темата за подбора и спортната ориентация на децата е изключително важна, постоянна, динамична и проблемна. Още повече в България тези разработки са малко, особено през последните години. В този все по електронизиращ, дигитализиращ и напрегнат свят е наложително децата да се мотивират, активират

и се насочат да спортуват в спорт, които да им носи удовлетворение и да се чувстват значими. Темата е предизвикателство и отговорност, както за докторанта, така и за научния ръководител.

Дисертационният труд е в обем от 171 страници. Литературните източници са 131. От тях 84 са на кирилица, 6 на латиница и са ползвани 41 уеб сайта. Към труда има 11 приложения. Изследването е онагледено със 18 таблици, 46 фигури, 4 нормативни таблици за оценка. Трудът е структуриран според наложените се класически стандарти в тази област. Обема на обзорната литература е напълно достатъчен и изчерпателен. Впечатление прави холистичния подход при разглеждане възрастовите особености на 10-12 годишни момчета и достъпните източници за спортна ориентация, селекция и подбор на перспективни млади баскетболисти. Сам по себе си обстойният литературен обзор е ценна придобивка за специалистите с информативността си. Хипотезата е формулирана добре, с оглед на предположенията за актуализиране по посока разработването на нова нормативна база за контрол и оценка на специфичните за баскетбола признаци на физическото развитие.

Поставени са 6 задачи. Изследвани са 255 деца (по 85 за всяка възраст) от 10 баскетболни школи, което е едно мащабно изследване и гаранция за обективни резултати. Подбраната тестова батерия (24 теста) корелира със задачите на изследването, подбрани са компетентно, така че обективно да отговаря на същността на изследването. Всички резултати са подложени на статистическа обработка, използвайки вариационен, сравнителен t-критерий на Стюдънт за проверка на хипотези, факторен анализ, сигмален метод за оценка.

Получените резултати са отлично онагледени в таблици и фигури и анализирани изключително компетентно. За трите възрастови групи е направен вариационен анализ и се сравняват резултатите от четирите групи показатели- *физическо развитие, физическа подготвеност, двигателни умения и психични особености*. Интересен е резултата за физическото развитие, където 10-годишните превъзхождат 11-годишните по отношение на големина на ходилата, по-дълги долни крайници, по-голям хоризонтален разтег и по-голямо телесно тегло, а 12-годишните имат значимо по-малко ходило и по-къси долни крайници. Автора обяснява по-добрите показатели на 10-годишните вероятно с по-добрия начален антропометричен подбор на последното поколение. По отношение на показателите за физическа подготвеност 11 и 12-годишните баскетболисти имат значимо по-високо ниво на развитие от 10-годишните. 11- и 12-годишните значимо превъзхождат най-малките по отношение на уменията за придвижване по терена в нападение с висока скорост, както без, така и с топка и още - по отношение на уменията за бързо придвижване в защита при двигателните умения. При съпоставяне на показателите на психичните особености на баскетболистите,

се установява, че с повишаване на възрастта настъпват положителни промени в измерваните признаци, особено до координационно-моторните способности и нивото на развитие на оперативното мислене.

Много важна част от изследването е разкриването на факторната структура на изследваните показатели, за определяне на факторните тегла. Така при 10-годишните първи фактор е обособен от 9 показателя и е идентифициран като „спринтови и взривни възможности“, които оказват положително влияние върху уменията на играчите да се придвижват бързо по терена, както в защита, така и в нападение без топка. С най-голямо тегло е показателя спринт 12 m. При 11-годишните, първи фактор също включва 9 показателя и се определя като „*доброто морфо-функционално развитие*“. С най-голямо факторно тегло е показателя за ръст. При 12-годишните, фактор 1 е съставен от 10 показателя. И той се определя като „*доброто физическо развитие*“. Както при 11-годишните, ръстът е с най-високо факторно тегло. При всички възрасти, определящите фактори са по 7. След всяко представяне на резултатите и анализа се откроява личното мнение на докторанта с причините, водещи до тези заключения.

Чрез приложената рангова корелация на Спирман се определени най-важните показатели за всяка възрастова група. В края са изработени нормативни таблици за оценка на всеки един показател.

Дисертационният труд завършва с изведени 10 извода (възможно е да се редуцират) и 3 препоръки, свързани с научната и най-вече с практическата полза от изследването.

Като основни приноси на научния труд на докторанта Томов ще отбележа:

- Изключително богат и всеобхватен обзор на проблематиката от литературните източници;
- Акумулиран е голям по обем империчен материал (от 255 момчета по 24 показателя), който е в полза на заинтересувани страни;
- Изведени и идентифицирани са основните за съответната възраст фактори, разкриващи най-важните качества, умения и психически характеристики, които да притежават спортуващите;
- Изготвянето на индивидуални оценки по всички показатели (рангова корелация на Спирмън). Изчислените рангови коефициенти R определили най-важните за всяка възрастова група показатели, е база за разработване на модели за ефективен подбор на 10-, 11- и 12-годишни баскетболисти;
- Разработена е нормативна база за контрол и оценка на физическото развитие и специалната подготвеност на 10-12-годишни български баскетболисти.

Докторантът е изложил резултати от свои изследвания в 3 публикации-1 самостоятелна и 2 в съавторство. И трите са на кирилица.

Авторефератът отразява напълно съдържанието на изследователския труд. Не е установено плагиатство при проверка, чрез софтуерната програма StikePlagiarism.

Препоръчвам докторант Галимир Томов да предложи на БФ Баскетбол изработване на on-line приложение на нормативните таблици за оценка на изследваните показатели, с цел улеснение на треньорите в тези възрастови групи (10-12 годишни момчета) и получаване на незабавна оценка.

След всичко в гореизложеното становище от мен, напълно убедено мога да предложа на членовете на научното жури да оценят положително качествата и приносите на дисертационния труд на Галимир Митков Томов и да му бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 7.6 Спорт, докторска програма “Теория и методология на спортната наука“.

Дата: 2 май, 2025 г.

Изготвил становището:.....
(проф. д-р Спас Ставрев)

NATIONAL SPORTS ACADEMY „VASIL LEVSKI“

Faculty of Pedagogy

Department of Basketball, Volleyball, Handball

OPINION

From: *Prof. Dr. Spas Bogdanov Stavrev*

Professional direction: *7.6 Sport*

Scientific specialty: *Sports (Basketball and 3x3 basketball)*

University of National and World Economy

About: The dissertation on the topic *"Features of selection and sports orientation in basketball"*, with author Galimir Mitkov Tomov - doctoral student in full-time education at the Department of "Basketball, Volleyball, Handball" at the National Sports Academy "V. Levski", in the professional field 7.6 Sport, doctoral program "Theory and Methodology of Sports Science", with scientific supervisor Prof. Dr. Tsanko Tsankov.

Grounds for presenting the opinion: I participate in the scientific jury for the defense of the dissertation work according to Order No. 3II-370/25.04.2025 of the rector of the National Sports Academy "Vasil Levski", Prof. Dr. Krasimir Petkov.

The doctoral student Galimir Tomov graduated from the full-time bachelor's degree at the National Sports Academy "Vasil Levski" with a first specialty "Physical Education" and a second specialty "Sports-Basketball" in 2011. In 2014, he graduated from the master's degree at the Military Academy "Georgi S. Rakovski" - Logistics of Security and Defense. Since February 2017, he has been enrolled as a full-time doctoral student at the Department of "Basketball, Volleyball, Handball". He works as a part-time basketball teacher from 2017 to 2022 in bachelor's and master's degrees. Over the years, he has acquired a number of other qualifications and competencies - human resources management, a lifeguard and lifeguard instructor license and some others, outside of sports. His sports career has been spent in the clubs "Levski", BUBA and Lukoil. He plays in the NBL and "A" group for CSKA and NSA "V. Levski". He has participated in a number of university basketball and 3x3 basketball championships, having won championship titles.

The topic of selection and sports orientation of children is extremely important, constant, dynamic and problematic. Moreover, in Bulgaria these developments are few, especially in recent years. In this increasingly electronic, digitalizing and tense world, it is imperative that children are motivated, activated and directed to play sports that bring

them satisfaction and make them feel significant. The topic is a challenge and responsibility for both the doctoral student and the scientific supervisor.

The dissertation work is 171 pages long. The literary sources are 131. Of these, 84 are in Cyrillic, 6 in Latin and 41 websites were used. There are 11 appendices to the work. The study is illustrated with 18 tables, 46 figures, 4 normative tables for evaluation. The work is structured according to the established classical standards in this field. The volume of the reviewed literature is completely sufficient and comprehensive. The holistic approach in considering the age characteristics of 10-12 year old boys and the available sources for sports orientation, selection and selection of promising young basketball players is impressive. The comprehensive literature review in itself is a valuable acquisition for specialists with its informativeness. The hypothesis is well formulated, in view of the assumptions for updating in the direction of developing a new regulatory framework for control and assessment of basketball-specific signs of physical development.

There are 6 tasks. 255 children from 10 basketball schools were studied, which is a large-scale study and a guarantee of objective results. The selected test battery (24 tests) correlates with the tasks of the study, they are selected competently so that it objectively corresponds to the essence of the study. All results are subjected to statistical processing, using variational, comparative Student's t-criterion for hypothesis testing, factor analysis, signal method for evaluation.

The results obtained are excellently illustrated in tables and figures and analyzed extremely competently. A variation analysis was performed for the three age groups and the results of the four groups of indicators - physical development, physical fitness, motor skills and mental characteristics - were compared. The result for physical development is interesting, where 10-year-olds outperform 11-year-olds in terms of foot size, longer lower limbs, greater horizontal extension and greater body weight, while 12-year-olds have a significantly smaller foot and shorter lower limbs. The author explains the better indicators of 10-year-olds probably with the better initial anthropometric selection of the last generation. In terms of indicators of physical fitness, 11 and 12-year-old basketball players have a significantly higher level of development than 10-year-olds. 11- and 12-year-olds significantly outperform the youngest in terms of the ability to move around the field in an attack at high speed, both without and with the ball, and also in terms of the ability to move quickly in defense in motor skills. When comparing the indicators of the mental characteristics of basketball players, it is found that with increasing age, positive changes occur in the measured signs, especially in coordination-motor abilities and the level of development of operational thinking.

A very important part of the study is the disclosure of the factor structure of the studied indicators, for determining the factor weights. Thus, in 10-year-olds, the first

factor is separated from 9 indicators and is identified as “*sprint and explosive capabilities*”, which have a positive impact on the players’ skills to move quickly on the field, both in defense and in attack without the ball. The indicator with the greatest weight is the 12 m sprint. In 11-year-olds, the first factor also includes 9 indicators and is defined as “*good morpho-functional development*”. The indicator with the greatest factor weight is the height indicator. In 12-year-olds, factor 1 is composed of 10 indicators. It is also defined as “*good physical development*”. As in 11-year-olds, height has the highest factor weight. At all ages, the determining factors are 7. After each presentation of the results and analysis, the personal opinion of the doctoral student with the reasons leading to these conclusions is highlighted.

Through the applied Spearman rank correlation, the most important indicators for each age group were determined. At the end, normative tables were developed for the assessment of each indicator.

The dissertation work ends with 10 conclusions (it is possible to reduce them) and 3 recommendations related to the scientific and, above all, the practical benefit of the study.

The main contributions of the scientific work of the doctoral student Tomov I will note:

- An extremely rich and comprehensive review of the issues from the literary sources;
- A large volume of empirical material has been accumulated (from 255 boys on 24 indicators), which is in favor of interested parties;
- The main factors for the respective age have been derived and identified, revealing the most important qualities, skills and mental characteristics that athletes should possess;
- The preparation of individual assessments for all indicators (Spearman's rank correlation). The calculated rank coefficients R determined the most important indicators for each age group, is the basis for developing models for the effective selection of 10-, 11- and 12-year-old basketball players;
- A regulatory basis has been developed for the control and assessment of the physical development and special preparedness of 10-12-year-old Bulgarian basketball players.

The doctoral student has presented the results of his research in 3 publications - 1 solo and 2 co-authored. All three are in Cyrillic.

The abstract fully reflects the content of the research work. No plagiarism was found when checking using the StikePlagiarism software program.

I recommend that doctoral student Galimir Tomov propose to the Bulgarian Basketball Federation the development of an on-line application of the normative tables for evaluating the studied indicators, in order to facilitate the coaches in these age groups (10-12 year old boys) and to obtain an immediate assessment.

After everything in the above statement from me, I can fully convince myself to propose to the members of the scientific jury to positively assess the qualities and contributions of the dissertation work of Galimir Mitkov Tomov and to award him the educational and scientific degree "doctor" in the professional field 7.6 Sport, doctoral program "Theory and Methodology of Sports Science".

Date: 2 May, 2025

Prepared the opinion:.....
(Prof. Dr. Spas Stavrev)